

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA-4100-03-01/2012/P/12/086

Katowice, dnia 10 kwietnia 2012 r.

Pan
Amadeusz Jędrzejczyk
Dyrektor
Sądu Okręgowego
w Gliwicach

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Sądzie Okręgowym w Gliwicach², w zakresie wykonania budżetu państwa w 2011 roku.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli, podpisanym w dniu 4 kwietnia 2012 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Dyrektorowi niniejsze wystąpienie.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Sądu Okręgowego w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyzszą ocenę uzasadniają następujące oceny cząstkowe i ustalenia kontroli:

1. NIK ocenia pozytywnie wykonanie dochodów budżetowych w 2011 roku. Uzyskane dochody w kwocie 14 329 tys. zł były wyższe od planowanych o 2 520 tys. zł (21,3%) i od zrealizowanych w 2010 roku o 1 589 tys. zł (12,5%). Wyższe dochody uzyskano głównie z tytułu wnoszonych przez strony opłat, ujętych w § 069 – *wpływy z różnych opłat*. Dochody te w kwocie 2 509 tys. zł, w stosunku do planu stanowiły 122,2%.

Zgodnie z § 4 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania budżetu państwa³, pobrane dochody terminowo odprowadzono na centralny rachunek bieżący budżetu państwa.

Należności pozostałe do zapłaty, w porównaniu do 2010 r., wzrosły o 446,6 tys. zł (15%) do kwoty 3 444,4 tys. zł, pomimo podejmowanych działań, celem ich wyegzekwowania. Do egzekucji komorniczej skierowano należności (grzywny i kary) dotyczące 105 spraw karnych, 165 rodzinnych oraz 42 spraw cywilnych. Ponadto w 2011 roku umorzono, na skutek przedawnienia, należności w kwocie 19,2 tys. zł. Umorzenia należności przedawnionych dokonywano na podstawie zarządzeń Prezesa Sądu, wydawanych w poszczególnych sprawach.

¹ Dz. U. z 2012 r. Nr 82, ze zm., zwanej dalej „ustawą o NIK”.

² zwanym dalej „Sądem Okręgowym” lub „Sądem”.

³ Dz. U. Nr 245, poz. 1637, ze zm., zwanego dalej „rozporządzeniem w sprawie szczegółowego wykonywania budżetu”.

II. NIK ocenia pozytywnie również realizację w 2011 roku wydatków budżetowych.

1. Wydatki zrealizowano w kwocie 52 747 tys. zł, co stanowiło 99,7% planu po zmianach, natomiast w porównaniu do wydatków w 2010 roku były mniejsze o 22 588 tys. zł (30,0%).

Na podstawie analizy 118 wydatków, o łącznej wartości 10 653,8 tys. zł, stwierdzono, że były one celowe i gospodarne. Służyły realizacji ustawowych zadań Sądu i dokonywano ich w terminach i w wysokości wynikającej z wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Ujętych w planie finansowym zakupów dokonywano po ich uprzednim zaakceptowaniu przez Główną Księgową. W okresie objętym kontrolą Sąd nie płacił odsetek tytułem nieterminowych płatności i nie regulował zobowiązań przed upływem obowiązkowego terminu płatności. Zakupione urządzenia (drukarki, niszczarki, komputery) przekazano do użytkownika i ujęto w ewidencji wyposażenia oraz w kartach wyposażenia osobistego użytkowników.

2. Wykonawców zamówień na dostawy towarów i usług wylądano zgodnie z procedurami, określonymi w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych⁴. W Sądzie opracowano procedurę dokonywania zakupów; wyznaczono odrębne stanowisko do przeprowadzania postępowań o udzielenie zamówień publicznych. Prowadzono analizy i oceny potrzeb będących przedmiotem zamówienia oraz przewidywanych efektów. Komisję przetargową powołano zgodnie z art. 19, 20 i 21 Pzp. Ponadto, Sąd prowadził systematyczną ocenę realizacji zamówień oraz sporządził – zgodnie z przepisem art. 98 Pzp – roczne sprawozdanie o udzielonych zamówieniach publicznych. Szczegółowemu badaniu poddano w toku kontroli 6 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego o łącznej wartości 1 669,8 tys. zł. Badanie przedmiotowych zamówień publicznych nie wykazało nieprawidłowości.
4. Zgodnie z postanowieniami ustawy z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych⁵, Sąd uregulował roczną opłatę abonamentową w kwocie 1 811,01 zł za używane odbiorniki radiowe i telewizyjne, łącznie z odbiornikami zamontowanymi w samochodach służbowych. Wydatki na opłaty abonamentowe ujęto w planie finansowym.
5. Wydatki na wynagrodzenia w 2011 r. wynosiły 5 894 tys. zł i w porównaniu do poprzedniego roku były większe o 610 tys. zł, przy jednoczesnym zmniejszeniu zatrudnienia o 1 etat (w przeliczeniu na pełnozatrudnionych), tj. do 406 osób. Wzrost wynagrodzeń spowodowały: podwyżka uposażeń pracowników zaliczanych do grupy orzeczniczej, wypłata odpraw emerytalnych oraz podwyższenie wynagrodzeń nauczycieli zatrudnionych w rodzinnych ośrodkach diagnostyczno-konsultacyjnych, prowadzonych przez Ministerstwo Sprawiedliwości.

Środki na podwyżki wynagrodzeń nauczycieli Sąd otrzymał z rezerwy celowej budżetu państwa, w części 15/03 dział 801 rozdział 80144, z przeznaczeniem na sfinansowanie podwyższenia wynagrodzeń dla nauczycieli. Otrzymane środki w kwocie 28 239 zł w pełni wykorzystano zgodnie z przeznaczeniem.

III. NIK ocenia pozytywnie z zastrzeżeniami prowadzenie przez Sąd ksiąg rachunkowych. Stwierdzone nieprawidłowości nie miały jednak wpływu na sprawozdawczość budżetową.

1. Przeprowadzone w tym zakresie badanie wykazało, że organizacja systemu rachunkowości i mechanizmów kontroli zarządczej spełniały wymogi nałożone obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa. Obowiązujące w Sądzie zasady rachunkowości – *Polityka rachunkowości* zawierały elementy określone art. 10 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁶. Również system księgowości komputerowej spełniał wymogi określone w ww. ustawie, umożliwiając m.in. wprowadzanie zapisów do ksiąg w sposób trwały (w rozumieniu art. 23 ust. 1 tej ustawy), poprzez wykorzystanie opcji zatwierdzenia zapisów. W 2011 roku w Sądzie nie zatwierdzano zapisów w księgach na bieżąco, po ich wprowadzeniu do systemu. Zapisy dotyczące dowodów księgowych ze stycznia, lutego, marca i kwietnia 2011 r. zatwierdzono, czyli wprowadzono do ksiąg w sposób trwały dopiero 17 maja 2011 r., w okresie od maja do listopada 2012 r. dowody księgowano od 17 do 22 dnia następnego miesiąca, natomiast dowody z grudnia 2011 r. księgowano w marcu 2012 r. W związku z tym sprawozdania budżetowe sporządzano na podstawie zapisów z bufora, które mogły ulec zmianie. Fakt ten Główna Księgową Sądu uzasadniła zapisem zawartym

⁴ Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz.759, ze zm. zwanej dalej *Pzp*.

⁵ Dz. U. Nr 85, poz. 728, ze zm.

⁶ Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz.1223, ze zm.

w pkt. 1.7. *Polityki rachunkowości* Sądu stanowiącym, iż: „...zamykanie okresu sprawozdawczego następuje po zweryfikowaniu sprawozdań finansowych przez jednostkę nadrzędną...”. Ponadto, Główna Księgowa przedłożyła pisma, zarówno Ministerstwa Sprawiedliwości, jak i Ministerstwa Finansów, nakładające na Sąd obowiązek zmiany sposobu księgowania wskazanych operacji po zakończeniu okresu sprawozdawczego.

Zdaniem NIK, powyższe wyjaśnienie nie uzasadnia stwierdzonej nieprawidłowości. Zgodnie z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 3 lutego 2010 r. w sprawie sprawozdawczości budżetowej⁷, kwoty wykazane w sprawozdaniach powinny być zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Natomiast stosownie do art. 24 ust. 1 ustawy o rachunkowości księgi rachunkowe powinny być prowadzone na bieżąco, a jak wynika z art. 23 ust. 1 ww. ustawy o rachunkowości, zapisów w księgach dokonuje się w sposób trwały.

2. Dokonując przeglądu analitycznego ksiąg rachunkowych za 2011 rok stwierdzono, że w zapisach 24 dowodów o łącznej wartości 4 467,89 zł nie podano daty operacji, w tym w 19 przypadkach dowodów na sumę 3 705,28 zł nie podano także daty dowodu, co było niezgodne z art. 23 ust. 2 pkt 1 i 2. Według wyjaśnienia Głównej Księgowej, przedmiotowe zapisy – dotyczące zaliczek komorniczych w przypadkach umorzenia postępowania egzekucyjnego – posiadały taką samą datę operacji dowodu i dokumentu, co spowodowało wpisanie jednej daty, jako daty wprowadzenia do systemu. Zdaniem NIK, ta sama data operacji dowodu i dokumentu nie zwalnia z wypełnienia obowiązku określonego w przywołanym powyżej przepisie.

Ponadto NIK zwraca uwagę, że spisania z ewidencji księgowej przedawnionych należności w kwocie 19,2 tys. zł dokonano poprzez zaksięgowanie ich na stronie Wn konta 720 – *Przychody z tytułu dochodów budżetowych*. Stosownie do opisu kont, zawartego w załączniku Nr 3 pkt II do rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie szczegółowych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych jednostek sektora finansów publicznych⁸, odpisane przedawnione, umorzone i nieściągalne należności winny być księgowane na stronie Wn konta 761 – *Pozostałe koszty operacyjne*.

Według wyjaśnienia Głównej Księgowej, ...*Z uwagi na to, że przedawnienia należności są (...) związane z podstawową działalnością sądu ewidencjonuje się ich odpisanie na koncie 720 (...) ewidencjonowanie należności przedawnionych (...) na koncie 720 jest zasadne.*

NIK nie podziela tego stanowiska. Stosownie do art. 35b ust. 4 ustawy o rachunkowości, należności o których mowa w ust. 3 (należności umorzone, przedawnione lub nieściągalne), od których nie dokonano odpisów aktualizujących ich wartość lub dokonano odpisów w niepełnej wysokości, zalicza się odpowiednio do kosztów operacyjnych lub finansowych.

3. Badanie ksiąg rachunkowych przeprowadzono na podstawie próby 118 dokumentów o łącznej wartości 17 972 058,37 zł, wybranych metodą monetarną (MUS). Badanie wylosowanych dokumentów wykazało poprawność formalną dowodów, kompletność i poprawność w zakresie dokonywanej kontroli bieżącej i dekretacji. Wybrane do badania dowody księgowe były zgodne z odpowiednimi zapisami w księgach rachunkowych. Operacje gospodarcze zaliczono do właściwego okresu (miesiąca), zgodnie z zasadami przyjętymi w *Polityce rachunkowości*.
4. Na podstawie porównania danych zawartych w księgach rachunkowych z danymi wykazanymi w sprawozdaniach budżetowych stwierdzono, że roczne sprawozdania budżetowe za 2011 rok o stanie środków na rachunkach bankowych (Rb-23), z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27), z wykonania planu wydatków budżetowych (Rb-28) oraz kwartalne sprawozdania o stanie należności (Rb-N) i o stanie zobowiązań (Rb-Z) sporządzono zgodnie z ewidencją księgową i terminowo.
5. W Sądzie stosowano w 2011 r. zasady przeprowadzania rocznej inwentaryzacji bilansowej, poprzez sporządzenie: spisu z natury środków pieniężnych, inwentaryzację w drodze uzgodnienia sald oraz inwentaryzację w drodze weryfikacji. W okresie objętym kontrolą Sąd nie miał obowiązku przeprowadzenia inwentaryzacji w drodze spisu z natury rzeczowych aktywów trwałych.

⁷ Dz. U. Nr 20, poz. 103.

⁸ Dz. U. Nr 128, poz. 861.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1. Księgowanie należności przedawnionych zgodnie z zasadami określonymi w rozporządzeniu w sprawie szczegółowych zasad rachunkowości.**
- 2. Ujmowanie operacji gospodarczych w księgach rachunkowych na bieżąco w sposób trwały.**

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Dyrektora, w terminie 15 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.